GIẢI PHÁP XỬ LÝ DANH MỤC NỢ XẤU

XÂY DỰNG CÁC NỀN TẢNG CƠ BẢN CHO GIAO DỊCH NỢ XẤU TRÊN THỊ TRƯỜNG

IFC | International Finance Corporation
WORLD BANK GROUP

Creating Markets, Creating Opportunities

Tháng 11 năm 2021

IFC và Kinh nghiệm xử lý nợ xấu

Các mốc quan trọng của DARP 2007-20

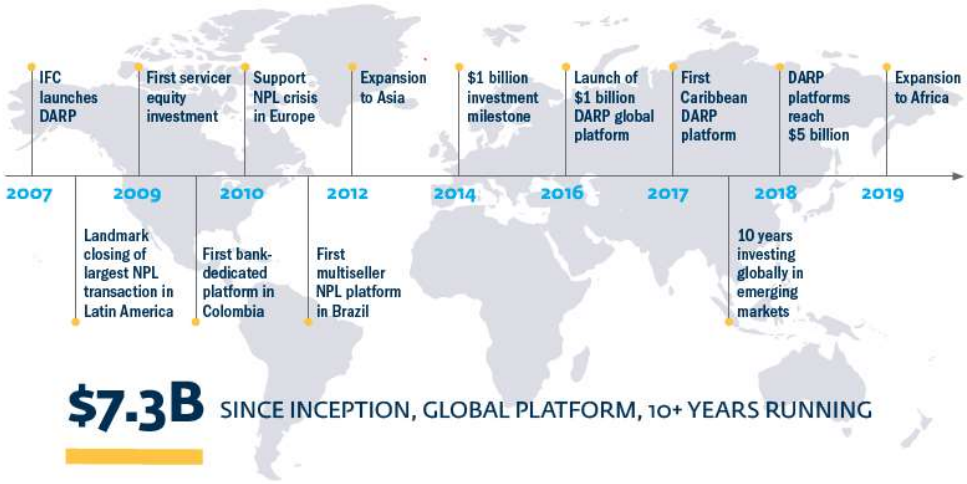

Quá trình mở rộng toàn cầu của Chương trình xử lý tài sản xấu **(DARP)** diễn ra thuận lợi nhờ những kết quả nổi trội về mặt tài chính và tác động phát triển.

Từ khi ra đời, DARP đã mua lại **hơn 150 danh mục nợ xấu,** từ các khoản nợ xấu riêng lẻ không đảm bảo cho đến các khoản nợ xấu doanh nghiệp có đảm bảo, cũng như nợ xấu đảm bảo bằng thế chấp và thế chấp bất động sản thương mại.

Một số kết quả đạt được của DARP

Số danh mục đã mua	Tổng dư nợ	Số người vay	Vốn huy động
150+	**30 tỉ USD**	**> 18 triệu**	**4.6 tỉ USD**
Mua lại các danh mục nợ xấu gồm tài sản các loại tại Mỹ La tinh, Đông Âu và Châu Á	Nợ xấu mua lại từ các bên cho vay làm tăng tính thanh khoản và khả năng cho vay mới	Cá nhân và các DNVVN có thể tránh được tổn thất tài sản và duy trì hoạt động trong hệ thống tài chính	Huy động được từ nhà đầu tư bên thứ ba, tăng cường thị trường thứ cấp với mức độ thanh khoản được cải thiện

Với tổng đầu tư thực tế đến nay là hơn **7.3 tỉ USD bao gồm 2.7 tỉ USD của riêng IFC và 4.6 tỉ USD huy đông từ nhà đầu tư khác**, DARP đã đảm nhiệm vai trò nhà đầu tư tài sản xấu đứng đầu toàn cầu trong các thị trường mới nổi.

Nguồn: IFC

Các khái niệm đầu tư nợ xấu

Dedicated NPL investors focus on and specialize in actively managed debt recovery/resolution of NPL portfolios and single assets

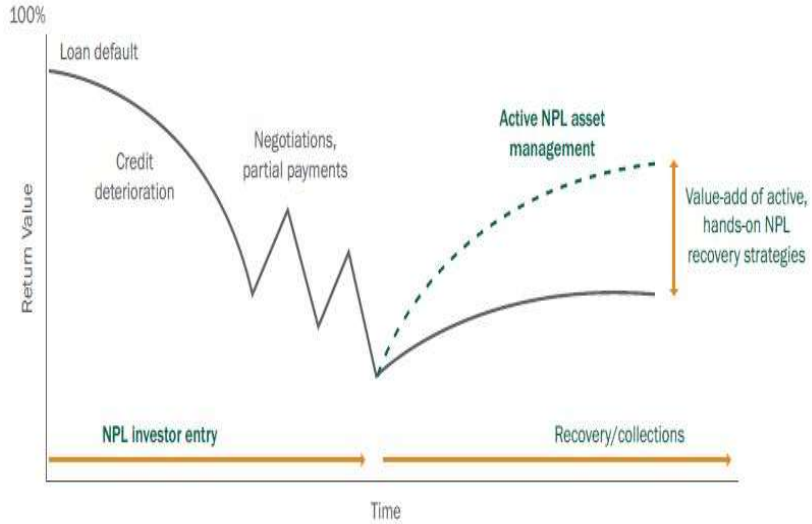

NPL investors create value via active, hands-on recovery strategies, including potential new funding to resuscitate Borrower back to profitability

Một thị trường nợ xấu hoạt động tích cực có khả năng thu hút nhà đầu tư toàn cầu/khu vực

- Đầu tư vào tài sản "xấu" nghĩa là mua nợ xấu ở mức giá chiết khấu
- Các danh mục đầu tư nợ xấu NPL thường mang đến sự đa dạng hoá, nợ tự thu hồi được, tài sản bảo đảm/thế chấp, dòng tiền, lợi nhuận điều chỉnh theo rủi ro

Các khái niệm về nợ xấu

- Quản lý danh mục nợ xấu *rất tốn kém*. . . Tiền và nhân lực
- *Thời gian là kẻ thù của nợ xấu*. . . Nợ xấu không thể để lâu
- Nợ xấu *không tự phục hồi*. . . Nợ xấu không có khả năng tự khắc phục
- Các biện pháp xử lý nợ xấu dễ dính vào *các rủi ro đạo đức*. . . Bao gồm rủi ro lan rộng ra hệ thống
- Trật tự thị trường nợ xấu:
  - Các khoản đầu tư có trọng số rủi ro hấp dẫn. . . Danh mục đầu tư mang lại lợi ích cao nhất cho cả 2 bên
  - Các điều kiện thị trường. . . Sẽ mang lại vị thế giá cao nhất
  - Tối ưu hoá các khoản đầu tư nợ xấu . . . Cho các nhà đầu tư/các nhà cung cấp dịch vụ xử lý nợ tích cực
- *Đầu tư danh mục nợ xấu* cho phép bán hàng loạt và xoá nợ. . . đôi bên cùng có lợi cho thị trường
- Nguyên tắc mở cửa thị trường và thương tôn pháp luật thu hút nhà đầu tư nợ xấu toàn cầu/khu vực/trong nước
  - Nhà đầu tư chấp nhận *rủi ro lợi nhuận*. . .Không bao giờ có tài sản "kém", chỉ có định giá "kém"
  - Nếu có thể xây dựng một thị trường nợ xấu thuận lợi . . . Nhà đầu tư (sẽ) tới

Mở cửa thị trường nợ xấu

Mở cửa thị trường nợ xấu - kinh nghiệm phát triển đa dạng:

- ✓ **USA –** Công ty RTC bắt đầu giao dịch nợ xấu bằng các khoản chứng khoán hoá khổng lồ; *Big-bang institutional*
- ✓ **Hàn Quốc –** KAMCO thực hiện đấu giá thanh lý các khoản nợ xấu hàng tháng; *Thành công dựa trên quy trình*
- ✓ **Thái Lan –** FRA mở thị trường nợ xấu với 2 buổi đấu giá không có giá khởi điểm; *Hành động táo bạo của chính phủ*
- ✓ **Philippines –** Các cuộc đấu giá nợ xấu được chính phủ hỗ trợ sớm thông qua các chính sách ưu đãi; *Có lợi cho ngân hàng, nhà đầu tư*
- ✓ **Đài Loan –** Ngân hàng thực hiện đấu giá thanh lý các khoản nợ xấu hàng tháng; *Thành công dựa trên quy trình*

Thị trường nợ xấu hoạt động tích cực được nhà đầu tư quan tâm mạnh

- **Trung Quốc –** "Các thể chế ngoại lệ" giúp sớm thực hiện đấu giá nợ xấu; Các nhà đầu tư nước ngoài rút lui.
- **Ấn Độ –** Thị trường nợ xấu mở cửa tập trung vào các khoản tín dụng đơn lẻ lớn; Các khoản nợ xấu lớn bị đình trệ
- **Nhật Bản –** Đấu giá sớm với các khoản nợ xấu nhỏ; Tuy nhiên lại hành động chậm khi xử lý các khoản nợ xấu của các công ty lớn
- **Indonesia –** IBRA nội bộ hóa thị trường nợ xấu; Sự quan tâm của nhà đầu tư vẫn không nhiều cho đến ngày nay

Thị trường nợ xấu đang hình thành nhận được ít sự quan tâm từ nhà đầu tư

Tạo môi trường thuận lợi cho việc giao dịch nợ xấu:

- Đầu tư dựa trên thị trường và khuôn khổ pháp lý sẽ thu hút các nhà đầu tư nợ xấu
- Hệ sinh thái hỗ trợ thị trường nợ xấu sẽ phát triển (nhà cung cấp dịch vụ xử lý nợ, định giá, pháp lý, kế toán, thuế, v.v.)
- Tạo cơ sở cho nền tảng giao dịch nợ xấu, chứng khoán hoá nợ xấu, giao dịch thứ cấp/cấp ba
- Cung cấp cơ chế thanh lý nợ xấu hiệu quả trong lĩnh vực tài chính

Mở cửa thị trường nợ xấu Việt Nam

- Giao dịch nợ xấu hiệu quả nhất khi có. . .

  I. Các nguyên tắc dựa trên thị trường đặt ra cho giao dịch nợ xấu: (i) hệ dữ liệu mở/minh bạch, (ii) nhiều thông tin về khoản vay và khả năng tiếp cận với nhân viên cho vay, (iii) phân bổ đủ thời gian thẩm định, (iv) thoả thuận mua bán P&S công bằng với bên đại diện/bên đảm bảo, (v) không lựa chọn, (vi) phân chia danh mục theo loại hình nợ (Doanh nghiệp, SME, thế chấp, tiêu dùng, v.v.), (vii) không có giá khởi điểm, v.v.

  II. Các định chế thương mại trong xử lý nợ xấu: (i) Dịch vụ nợ xấu (độc quyền và bên thứ ba), (ii) quyền chủ nợ rõ ràng, (iii) có thể bán tài sản đảm bảo/thế chấp, (iv) tái cấu trúc ngoài toà, (v) khung phá sản, v.v.

Thị trường nợ xấu của Việt Nam đang phát triển. Cần tạo môi trường thuận lợi cho giao dịch mua bán danh mục nợ xấu nhằm thu hút các nhà đầu tư.

IFC International Finance Corporation WORLD BANK GROUP

Creating Markets, Creating Opportunities

New Slide

Những trở ngại của thị trường nợ xấu Việt Nam đối với các nhà đầu tư

Nhiều thách thức đặt ra đối với các nhà đầu tư nợ xấu nước ngoài vào thị trường Việt Nam:

- **Các quy định không rõ ràng về mua, bán, cưỡng chế và thu hồi nợ xấu**
  - Cần làm rõ quy định, luật lệ về mua và bán nợ xấu, quyền chủ nợ đối với nợ xấu, trả nợ xấu và thu hồi nợ xấu
- **Việc thu hồi tài sản thế chấp để xử lý nợ xấu cần có sự đồng ý của bên nợ**
  - Chuyển sang cơ chế chỉ thông báo công khai cho bên nợ (Trung Quốc đã làm điều này)
- **Nhà đầu tư nước ngoài bị hạn chế quyền sở hữu quyền sử dụng đất/bất động sản**
  - Xem xét có khung pháp lý đặc biệt để các nhà đầu tư nợ xấu nước ngoài kế thừa và xử lý tài sản bảo đảm của khoản nợ xấu (sẽ phải chuyển nhượng cho người mua trong nước)
- **Các thủ tục tư pháp phức tạp và khó đoán khi thực thi quyền của chủ nợ**
  - Xem xét giới thiệu một quy trình xử lý rút gọn, được đơn giản hóa cho các thủ tục pháp lý liên quan đến xử lý nợ xấu (Ấn Độ đã làm điều này)
- **Không có hướng dẫn/chương trình chính thức cho việc tái cấu trúc doanh nghiệp ngoài tòa**
  - Xem xét việc ban hành các tiêu chuẩn hoặc nguyên tắc để khuyến khích và hướng dẫn việc xử lý nợ xấu mang tính xây dựng
- **Thiếu tòa án chuyên biệt về phá sản**
  - Các cải cách dài hạn đối với việc xử lý phá sản sẽ có lợi cho thị trường chung
- **Không có nhiều cơ chế khuyến khích hoạt động bán nợ xấu từ chính phủ**
  - Xem xét các ưu đãi đối với thuế chuyển nhượng, gia hạn thời gian ghi nhận lỗ, v.v. (Philippines đã làm điều này)

Giao dịch nợ xấu cấu trúc có thể giúp mở cửa thị trường

Thách thức cho giao dich bán nợ xấu

- **Khó thực hiện ở các thị trường non trẻ**
- **Thời hạn đầu tư khác biệt, lịch sử lợi nhuận, khả năng chấp nhận rủi ro**
- **Chi phí vốn của bên Bán/Mua khác nhau**
- **Giao dịch có thể kích hoạt các bút toán giảm**

Giao dịch bán nợ xấu được tối ưu hoá

- **Đàm phán riêng lẻ; giải pháp tuỳ trường hợp cụ thể**
- **Giao dịch theo danh mục đầu tư giúp bù trừ khác biệt và các khoản nợ xấu đồng nhất hơn**
- **Ngân hàng thu được phần chênh cao hơn từ giá trị nợ thu hồi, được chuyển giao kiến thức; kinh nghiệm trong quan hệ với bên nợ**
- **Lấy đối tác làm trung tâm; mối quan**

Giao dịch <u>Bao mua/bán</u>

- **Bán hoặc đấu giá**
- Phù hợp nhất với **thị trường nợ xấu hoạt động tích cực và mạnh mẽ**
- Các vấn đề bao gồm:
  - Không thể tránh khoảng cách giá/giá trị
  - Cố vấn, sửa chữa dữ liệu, trung tâm tập trung toàn bộ hồ sơ nợ xấu để nhà đầu tư nghiên cứu
  - Rửa tiền bẩn
  - Cần sự chú ý của nhà chức trách/kiểm toán

Tại các thị trường nợ xấu mới với hoạt động còn giới hạn, giao dịch bao mua/bán tạo nhiều thách thức khó khăn

Giao dịch <u>cấu trúc</u>

- **Giao dịch song phương có thương lượng**
- Phù hợp nhất với **thị trường nợ xấu non trẻ, chưa phát triển mạnh**
- ***Lợi ích:***
  - ***Chiến lược thu hẹp khoảng cách giá***
  - ***Chia sẻ đà phục hồi***
  - ***Thoả thuận dịch vụ***
  - ***Chia sẻ tri thức***

Các trở ngại của thị trường nợ xấu mới phát triển được giảm thiểu thông qua <u>giao dịch cấu trúc</u>

International Finance Corporation
WORLD BANK GROUP

arkets, Creating Opportunities

Phương pháp tiếp cận cấu trúc để mở cửa thị trường nợ xấu

Giao dịch cấu trúc có thể hỗ trợ việc bán nợ xấu trong các trường hợp sau:

- ✓ Có khoảng cách về định giá
- ✓ Bán nợ xấu gặp khó khăn vì lý do pháp lý
- ✓ Bán nợ xấu gặp khó khăn vì lý do vốn/thanh khoản
- ✓ Thị trường nợ xấu của bên mua
- ✓ Giá trị thu hồi dài hạn (hơn) khi nắm giữ tài sản hoặc tài trợ nguồn tiền mới
- ✓ Tìm kiếm cách thức duy trì mối quan hệ với bên nợ của khoản nợ xấu
- ✓ Ngân hàng nắm rõ lịch sử của khoản vay
- ✓ Có thể tuỳ chỉnh phù hợp với nhu cầu cụ thể của ngân hàng
- ✓ Lấy đối tác làm trung tâm và mối quan tâm tương đồng

Các ví dụ (cho thị trường nợ xấu chưa phát triển)

1. Bán nợ xấu sử dụng Giấy nhận nợ B (B Note): Giao dịch bán thực sự, với một phần được ghi giấy nợ, sẽ được thanh toán khi thu hồi dòng tiền còn lại
2. Bán nợ xấu cho bên mua liên doanh: Góp vốn bằng nợ xấu vào liên doanh
3. Bán dòng tiền nợ xấu: Không phải là một giao dịch bán nợ xấu thực sự, có cấu trúc phức tạp, nhưng thể giúp tạo dòng tiền / quản lý nợ xấu

Kết luận - Nhà đầu tư nước ngoài đối với thị trường nợ xấu Việt Nam

Về tổng thể, cần làm rõ các quy định về mua, bán, cưỡng chế và thu hồi nợ xấu

3 cải cách hàng đầu để thu hút nhà đầu tư nợ xấu nước ngoài

1. Loại bỏ yêu cầu phải có sự đồng ý của bên nợ để thực thi cưỡng chế tài sản
2. Cho phép bên mua nợ xấu nước ngoài được kế thừa, xử lý tài sản thế chấp đất đai / nhà xưởng
3. Đưa ra các cơ chế khuyến khích của chính phủ để thúc đẩy việc bán nợ xấu

Đề xuất cách tiếp cận cấu trúc để khởi động thị trường nợ xấu Việt Nam cho đến khi cải cách

Bán lại quyền sử dụng dòng tiền của NPL

- Nhà đầu tư chỉ mua dòng tiền NPL; Ngân hàng giữ quyền sở hữu nợ xấu
- Nhà đầu tư trả trước cho Ngân hàng một khoản tiền để có quyền quản lý nợ xấu trong một số năm nhất định
- Nhà đầu tư thành lập các cơ sở dịch vụ tại địa phương (có thể thuê ngoài các đơn vị quản lý tài sản của Ngân hàng)
- Nhà đầu tư / cơ sở dịch vụ hướng dẫn Ngân hàng thực hiện các hoạt động xử lý nợ xấu cụ thể đối với từng khoản nợ xấu
- Thu thập từ các giải pháp xử lý nợ xấu, dòng tiền được phân phối theo dạng thác nước:
    i. Cơ sở dịch vụ nhận khoản thanh toán chi phí thỏa thuận dịch vụ
    ii. Nhà đầu tư thu hồi khoản đầu tư của mình, cộng với IRR đã thỏa thuận
    iii. Ngân hàng và Nhà đầu tư phân chia tỷ lệ dòng tiền còn lại theo thỏa thuận